

Ліна Покопило
слухач спеціальності «Психологія» НН ІНО
Національний авіаційний університет
м. Київ (Україна)

ПСИХОКУЛЬТ ЯК МЕХАНІЗМ ДЕСТРУКТИВНОГО ВПЛИВУ НА САМОСВІДОМІСТЬ ОСОБИСТОСТІ

Сьогодні серед таких поширених понять як «секта» та «культ» все частіше зустрічається термін «психокульт». Вперше обговорення питання «психотерапевтичних культів» відбулося в 1982 році, коли М. Темерлін і Д. Темерлін описали п'ять «дивних» груп, лідери яких, психотерапевти-практики, були для членів групи одночасно друзями, колегами, коханцями, роботодавцями та фахівцями в галузі психічного здоров'я. Використання поняття «психотерапевтичний культ» було обґрунтовано ними схожістю з деякими релігійними групами, а також з ознаками культу за словником Вебстера:

- система лікування хвороб, сформульована на основі догм або принципів способом, що виключає можливість наукової перевірки;
- величезна або значна прихильність будь-яких людей ідеям або організаціям.

Визначення терміну «психокульт» дав російський психолог О. Дворкін, який визначав його як різновид тоталітарних сект; секти, організовані у вигляді психологічних курсів або семінарів, головний сенс існування яких – влада і гроші для керівництва. В гонитві за цією метою прикривається різними масками – релігії, психології, культурології, педагогіки, політики тощо. При цьому автор відмічає, що в даному контексті слово «секта» втрачає своє релігійне забарвлення. На його думку, сектантство – це не обов'язково про релігію, це явище існує там, де чітко прослідковуються чотири головні ознаки: обман при вербуванні, контроль свідомості adeptів, регламентація усіх аспектів їхнього життя, обожнювання лідера та ін. Кожна із запропонованих площин має свій власний об'єкт дослідження, проте їх всі об'єднує фактор узалежнення особистості, який хоча і проявляється в різних механізмах прояву систем внутрішньої суб'єктної рефлексії та зовнішньої

суб'єкт-суб'єктної взаємодії, проте загалом має руйнівний вплив на неї.

Психокульту застосовують практично ті ж методи вербування, залучення, що і секти. Як і тоталітарні секти, психокульту активно використовують сучасні напрацювання в області реклами і маркетингу, дуже активні в Інтернеті, соціальних мережах, активно залучають людей на основі різних форм персонального контакту.

Слід зазначити, що схожість між цими поняттями полягає також в тому, що вони побудовані на ідеї швидких поліпшень, миттєвого вирішення проблеми, на застосуванні чудодійних засобів, які швидко перетворюють особистість, трансформують людину, перетворюючи її в принципово іншу особу. Усі ці інструменти в даних організаціях носять назву психотехнологій.

Сучасні дослідники відмічають, що психокульту народилися з ідей «New Age», таких, як розширення свідомості, біоенергетика, сила думки і позитивного мислення, приховані ресурси і користь змінених станів свідомості тощо. Подібні утворення, прикриваючись психологічними і психотерапевтичними термінами, створюють ілюзію власної наукової обґрунтованості і легітимності, ілюзію наявності достовірних знань про психіку людини, про її здоров'я і нездоров'я, і, головне, ілюзію володіння технологіями вирішення психологічних проблем.

Психокульту активно пропонують свої послуги в області вирішення психологічних проблем, проблем втрати сенсу, пасивності, депресії та ін. Провідне значення у боротьбі з поширенням даних організацій відіграє активне просвітництво населення в області наукової психології.

Література:

1. Лубський В. І. Психологія релігії як наукова дисципліна // Психологія релігії : підручник і хрестоматія / В. І. Лубський, О. І. Предко ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2004. – Ч. 1. – С. 6–40.

2. Невін Олександр. Психокульт / Електронний ресурс [Режим доступу]: <http://neveev.ru/Training/harmfull%20training/psycho-cult/>

3. Що таке психокульт? Психологіс: енциклопедія практичної психології / Електронний ресурс [Режим доступу]: http://psychologis.com.ua/chto_takoe_psihokult.htm